

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2040-vision on luotava perusta uudistuvalla ja elinvoimaisella Suomella

1. Suomessa on vaikuttava, laadukas ja kansainvälisesti vetovoimainen korkeakoulujärjestelmä

Vision tulee näyttää suunta kohti tehokasta korkeakoulujärjestelmää, joka tuottaa koko Suomeen laaja-alaisesti ja koko yhteiskunnan tarvitsemaa osaamista. Suomen tulee kiihtyä nopeasti korkeakoulujärjestelmänsä kehittämisessä kohti kansainvälistä ja eurooppalaista huippua. Kansainvälinen yhteistyö vahvistaa laatua ja vaikuttavuutta. Vakaa perusrahoitus mahdollistaa pitkäjänteisen kehittämisen ja uudistumisen.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2040-vision on pohjaututtava uskottavasti molempien korkeakoulusektoreiden profiilien vahvistamiseen sekä sektorien tavoitteiden ja kehittämistarpeiden tunnistamiseen. Vuonna 2040 korkeakoulusektorin koko osaaminen, vahvuudet ja potentiaali hyödynnetään täysimääräisesti.

Suomen uudistuminen ja elinvoima perustuu osaamiseen. Tätä tuottavat erilaiset, toisiaan täydentävät ja tasavertaiset korkeakoulusektorit. Niillä on vahvuuksiinsa ja erilaisiin profiileihinsa perustuvat lakisääteiset tehtävät ja tehtävien toteuttamista varten uskottava, tasavertainen rahoitus. Selkeiden profiilien ja tehtävien päälle voi rakentua vahvuusperusteinen ja tehokas yhteistyö.

Vuonna 2040 eri-ikäiset ja erilaisia osaamisia tavoittelevat oppijat löytävät korkeakouluista työllistyvyydelleen ja osaamisensa kehittämiseksi relevanttia koulutusta. Korkeakoulut toimivat vuonna 2040 vahvoina kumppaneina työ- ja elinkeinonväliselle sekä julkiselle sektorille.

- Ammattikorkeakoulujen lakisääteisten tehtävien hoitamisen edellyttämää autonomiaa on vahvistettava.
- Ammattikorkeakoulujen osaamiseen ja kokemukseen perustuva työelämänoelminen korkeakoulutus otetaan erityiseksi kehittämiskohteeksi.
- Koko korkeakoulusektorin lakisääteisten tehtävien hoito on turvattu uskottavilla taloudellisilla toimintaedellytyksillä, mikä osaltaan osoittaa dualisen järjestelmän.

2. Korkeakoulutetut TKI-osaajat vahvistavat Suomen kestävä kasvua ja innovaatioita; koulutus- ja osaamistaso on maailman kärkeä

Koulutus- ja yleinen osaamistaso nostetaan nopeasti, mutta kestävästi maailman kärkeen. Koulutustaso ei nouse vain korkeakoulupaikkoja lisäämällä eikä osaamistaso nouse automaattisesti koulutustason myötä. Visiotyössä on tunnistettava koulutus- ja osaamistasomme suurimmat haasteet kuten tekoälyn ja muun digitaalisen murroksen tuomat ilmiöt, kehittämistarpeet sekä muut osaamistarpeita muuttavat ilmiöt. Koulutustason nosto tehdään tunnistuen koulutuksellisen tasa-arvon ongelmien keskeisimmät syyt koulutusjärjestelmässämme.

Koulutus ja tutkimus nivoutuvat laadukkaassa korkeakoulutuksessa aina saumatonta yhteensä, ja myös tässä näkyvät korkeakoulusektoreiden erilaiset profiilit. Selkeä ja monipuolinen tutkintorakenne on osaamisen profiilien ja tuottamisen selkäranka. Visiotyössä nostetaan esiin uudella tavalla osaamisen potentiaali, mikä perustuu laadukkaaseen ammatillisen koulutuksen, työelämänoelminen korkeakoulutuksen ja tähän profiiliin istuvan TKIO-työn varaan.

- Ammattikorkeakoulujen henkilöstörakenne, tehtävänimikkeet sekä tutkintorakenne uudistetaan vastaamaan yleisiä kansainvälisiä käytäntöjä. Osaamisperustainen kolmiportainen tutkintorakenne tukee monimuotoisia oppimispolkuja EU-linjausten mukaisesti. Ammattikorkeakoulut osallistuvat vahvasti tohtorikoulutuksen vaikuttavuuden kehittämiseen.
- Ammattikorkeakoulujen kriittinen erityistehtävä koulutustason nostossa ammatilliselta toiselta asteelta tulevien koulutuksessa tunnistetaan. Luodaan vahva koulutusjärjestelmän porrastus ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen väliin. Näin koulutuspolku rakentuu ja sivistykselliset oikeudet toteutuvat myös muille aliedustetuille ryhmille kuten maahanmuuttajataustaisille suomalaisille.
- Luodaan kansallinen malli opiskeluperäisten maahanmuuttajien kotouttamiseen, johon yhteiskunnan eri toimijat sitoutuvat omien rooliensa ja tehtäviensä kautta. Kansainvälistymistä estävä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kahden vuoden työkokemusvaade poistetaan kansainvälisiltä opiskelijoilta.

3. Suomen TKI-järjestelmä tuottaa vaikuttavuutta, uutta tietoa ja uudistaa yhteiskuntaa. Ammattikorkeakoulujen soveltava tutkimus ja käytännönläheinen TKI-työ on tärkeä osa Suomen kasvua ja yritysten kilpailukykyä.

Vuonna 2040 soveltavan tutkimuksen rahoitus ja ohjaus on uudistettu siten, että se tukee täysimääräisesti kaiken tuotetun tutkimustiedon laaja-alaista hyödyntämistä ja osaamisen siirtoa yhteiskuntaan. Ammattikorkeakoulujen roolin vahvistaminen tutkimuksen tekijänä monipuolistaa yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelua ja tutkimusasetelmia. Ammatillisten opettajakorkeakoulujen aseman vahvistaminen on tärkeä osa tätä tavoitetta.

Tärkein uudistamisen kysymys on miten, ei mitä.

Suomalaisen tutkimuksen ja koulutuksen erinomaisuus ymmärretään nykyistä enemmän sen vaikuttavuuden kautta. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen järjestelmä tukee Suomen kasvua ketterällä, tehokkaalla, ekosysteemimäisellä ja työelämäläheisellä toiminnalla, mikä parantaa tutkimustiedon hyödyntämistä.

Ammattikorkeakoulujen lakisääteisen TKI-toiminnan profiili ja tehtäväkenttä on erityisen laaja-alaista. Se kattaa työelämän ja alueiden kehittämistyön, mutta myös elinkeinorakennetta uudistavan soveltavan tutkimuksen, kehittämis- ja innovaatiotyön, taiteellista toimintaa unohtamatta.

- Eri toimijoiden vahvuudet käytetään vuonna 2040 TKIO-työn kehittämisessä täysimääräisesti hyväksi.
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyön rahoitus kannustaa vahvemmin systeemiseen, tehokkaaseen ja nopeasti tuloksia tuottavaan yhteistyöhön eri toimijoiden kesken.
- Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisjärjestelmän avulla rakennetaan uudenlaisia ilmiölähtöisiä ja laajoihin ekosysteemeihin perustuvia yhteistyön muotoja korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja työelämän kesken.

P.S. MAHDOLLISTETAAN AMMATTIKORKEAKOULUJEN KEHITTYMINEN, SILLÄ PÄÄSEE JO PITKÄLLE!

Kahden pilarin varaan rakentuva korkeakoulujärjestelmä on ollut Suomen julkilauttu malli jo 30 vuotta. Tästä huolimatta ammattikorkeakoulujen lakisääteiset mahdollisuudet kehittyä korkeakouluina ovat jääneet jälkeen eurooppalaisista verrokeistaan. Muissa duaalisen mallin maissa ammattikorkeakouluissa ylempi tutkintonimike on kansainvälisen käytännön mukaisesti maisteri, samoin korkeakouluilla on käytössä professori -nimike. Lähes jokaisessa näistä maista ammattikorkeakoulut voivat järjestää jo nyt tohtorikoulutusta joko yksin tai yhdessä yliopistojen kanssa.

Suomessa viimeisimmät ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten uudistukset on tehty Suomessa 2000-luvun alussa: Vuonna 2002 tuli mahdollisuus myöntää ylempiä korkeakoulututkintoja, vuonna 2003 TKI-tehtävä kirjattiin ammattikorkeakoululakiin ja vuonna 2006 saatiin oikeus käyttää ammattikorkeakouluista englanninkielistä nimeä University of Applied Sciences. Reilun kymmenen viimeisen vuoden aikana ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitus on laskenut 200 miljoonalla eurolla.

Nämä mahdollistamiset ovat saaneet aikaan huomattavan määrän kasvua ja tuloksia:

- Vuonna 2024 suoritettiin 43 % enemmän tutkintoja kuin 2011. Yhdessä rahoitusleikkausten kanssa, tämä on tarkoittanut tutkinnon hinnan puolittamista.
- Ulkopuolinen TKI-rahoitus on kasvanut vuodesta 2011 vuoteen 2024 46 %.
- Ylemmät AMK-tutkinnot on kehitetty omaleimaisiksi, ja jo joka neljäs maisteritasoinen tutkinto suoritetaan ammattikorkeakouluissa.
- Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen osuus on kaiken kaikkiaan puolet pienempi kuin yliopistojen.